

Rys. Natalia, lat 5,  
„Występy psów w cyrku – pudelki”

**WSZYSCY GOTOWI?!**

**JAK PRZYGOTOWAĆ  
DZIECKO DO SZKOŁY**


Broszura ta powstała w oparciu o doświadczenia zabrane w trakcie realizacji międzynarodowego projektu „Rodzice partnerami nauczycieli w procesie adaptacji szkolnej” finansowanego z programu Socrates-Grundtvig 2.

Naszymi partnerami przy realizacji tego projektu były instytucje: Early Years Organization NIPPA (Północna Irlandia), Unia Materskich Centier (Słowacja), Society for the Development and Creative Occupation of Children EADAP (Grecja), Český Výbor Světové Organizace pro Předškolní Výchovu - OMEP (Czechy).

W Polsce w działaniach objętych projektem uczestniczyli trenerzy i pracownicy Fundacji Komeńskiego, rodzice i nauczyciele z przedszkoli, Ośrodków Przedszkolnych i szkół podstawowych - między innymi z Warszawy, Jastkowa, Lublina, Pabianic i Łodzi.

## **Drodzy Rodzice,**

Oto przewodnik, który powstał z myślą o Was i o Waszych dzieciach. W kolejnych rozdziałach opowiemy Wam o tym, jak przetrwać pierwsze dni w szkole i jak się do nich przygotować. Nasza wiedza na temat adaptacji szkolnej oparta jest na wypowiedziach ekspertów: psychologów pracujących z dziećmi, rodziców, nauczycieli, a przede wszystkim – samych dzieci.





*Rys. Weronika, lat 6, „Dębówka”*


## Spis treści


<b>WSTĘP</b>	<b>str.3</b>
<b>WSZYSCY GOTOWI?</b>	<b>str.7</b>
<b>CZY KAŻDY MUSI IŚĆ DO SZKOŁY W TYM SAMYM WIEKU?</b>	<b>str.11</b>
<b>PRZED PIERWSZYM WRZEŚNIA</b>	<b>str.13</b>
<b>W DOMU</b>	<b>str.16</b>
<b>W SZKOLE</b>	<b>str.18</b>
<b>PIERWSZY WRZEŚNIA</b>	<b>str.23</b>
<b>PIERWSZY DZIEŃ LEKCJI</b>	<b>str.25</b>
<b>PO PIERWSZYM WRZEŚNIA</b>	<b>str.28</b>
<b>UDAŁO SIĘ?</b>	<b>str.30</b>
<b>FUNDACJA KOMIŃSKIEGO I REALIZOWANE PRZEZ NAS DZIAŁANIA</b>	<b>str.35</b>

**Wstęp**

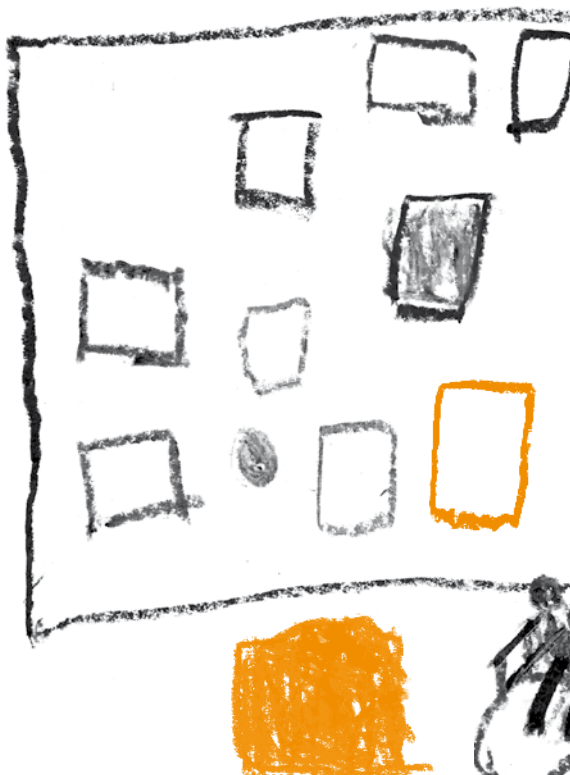
 Coraz częściej i bardziej intensywnie dzieci doświadczają będą zmian w swoim życiu, ponieważ dzisiejszy świat to wielka ilość częstych zmian społecznych i kulturowych. Chodzi nie tylko o zmiany takie, jak narodziny czy śmierć, ale również rozwody, powtórne małżeństwa rodziców, przeprowadzki, zmiany szkół, a w dorosłym życiu – pracy czy nawet zawodu. Dzieci muszą być przygotowane do życia w świecie, w którym wymagana jest postawa elastyczności i radzenia sobie z konkurencją.

 Pójście do szkoły, czyli tzw. próg szkolny, to zwykle pierwsza poważna zmiana w życiu dziecka. Związane z nią dobre doświadczenia pomogą mu w budowaniu relacji z innymi, rozbudzą zapał do nauki i ciekawość świata. Będą punktem odniesienia w trudnych chwilach i zawsze wtedy, kiedy okoliczności będą wymagały od Waszego dziecka poradzenia sobie z nową sytuacją, nowymi ludźmi i nieznanym otoczeniem.

 Dlatego tak ważne jest wcześniejsze przygotowanie się rodziców – a także innych członków rodziny – do zmian, jakie niesie rozpoczęcie nauki w szkole przez ich dziecko. Zmiany te nie dotyczą tylko różnic w konstrukcji programów nauczania czy przejścia z wypełnionego zabawkami przedszkola do nieznannej, ukierunkowanej przede wszystkim na zdobywanie wiedzy, instytucji. To także zmiana tożsamości małego dziecka, które staje się uczniem i jego opiekunów, których rolą od tej pory będzie wspieranie dziecka w stopniowym usamodzielnianiu się.

 O tym, czy proces przechodzenia tzw. progu szkolnego (proces ten w naszym rozumieniu dotyczy zarówno przejścia z przedszkola do szkoły, jak i z domu do szkolnej zerówki) zakończy się sukcesem, decyduje wiele czynników.

*Rys. Wiktor, lat 5, „Zabawy w przedszkolu”*



Chcielibyśmy, abyście drogę, jaką Wasze dziecko odbywa z domu przez przedszkole, zerówkę, szkołę podstawową, średnią i studia wyższe – aż do zakończenia nauki i rozpoczęcia pracy zawodowej – wyobrazili sobie jako podróż z wieloma przystankami, na których trzeba wielokrotnie przepakowywać przygotowany na starcie plecak.

Prawdopodobnie o tym, co się w nim znajdzie, zdecydowaliście kilka lat temu, po raz pierwszy odprowadzając Wasze dziecko do przedszkola. Dziś chcielibyśmy pomóc Wam wyposażyć je na dalszą drogę: wyjąć to, co nie zdało egzaminu lub okazało się zbędne, i włożyć na to miejsce wszystko, co może okazać się potrzebne w szkole. Chcielibyśmy, żebyście czas, który dzieli Was od rozpoczęcia roku szkolnego, wykorzystali przede wszystkim na rozmowy z dzieckiem o obawach, ale też o pozytywnych uczuciach związanych z nowym, ekscytującym etapem jego życia. To czas na rozmowę z nauczycielami, oswojenie dziecka z budynkiem szkoły, opowiedzenie mu, jak to było, kiedy sami mieliście po 5-6 lat.



Jeśli wyprawa do szkolnej zerówki będzie dla dziecka oznaczać przejście z domu do pierwszej w jego życiu instytucji edukacyjnej (a więc jeśli dziecko nie chodziło wcześniej do przedszkola), pamiętajcie nie tylko o tym, że zasady panujące w szkole różnić się będą od tych, do których je przyzwyczailiście. Zwróćcie także uwagę na to, jak bardzo zmienią się punkty odniesienia: Wasze dziecko będzie musiało znaleźć swoje miejsce w grupie, w relacji z nauczycielem będzie tylko jednym z wielu uczniów, a budynek szkoły i wygląd klasy, w której będzie się uczył, mogą wydawać mu się obce i nieprzyjemne. Od tej pory będzie musiało równolegle funkcjonować w kilku różniących się od siebie środowiskach: w rodzinie, wśród rówieśników, w szkole jako instytucji rządzącej się własnymi regułami.

**Co robieś, jak się czujeś w pierwszych dniach w przedszkolu?**

**Adrian**

*Byłem z mamą, nie chciałem sam zostać. Myślałem, że dzieci są grzeczne, bo wszystko robiły. Myślałem, że nie potrafię tego, co dzieci.*

**Kinga**

*Jak poszłam w pierwszy dzień, to się zakolegowałam z koleżankami i czułam się wspaniale.*

**Daria**

*Gdy poszłam do przedszkola, było dużo zabawek i czułam się fajnie.*

*W szkole będę jeździć na długie wycieczki tak, jak Bartosz.*

**Klaudia**

*Cieszę się, bo będę miał odpoczynek od przedszkola: Tadek duży mnie męczy, wczoraj mało mi nie skręcił karku, tak mocno mnie przytulił.*

**Mateusz**

*Że jak będę w piątej klasie, to zwariuję, dlatego bo tam są takie panie wredne, na szczęście jedną panią mam z głowy, bo nie mogę śpiewać.*

**Tereska**

*Ja czuję radość, jak bardzo dobrą herbatkę.*

**Marlenka**


**Kiedy myślisz o tym, że idziesz do szkoły, to co czujesz?**

*Trochę się cieszę, a trochę nie. Cieszę się, bo będą przerwy, będę miał nowych kolegów, będę się uczył nowych liter i to wszystko. A czemu nie? Bo będę musiał siedzieć w ławce, słuchać liczenia, trochę to nudne, dodawanie, odejmowanie ...*











**Filip**



**Wszyscy gotowi?**






 Oswajając się z myślą o rozpoczęciu nauki w szkole przez Wasze dziecko, na pewno zadacie sobie pytanie, czy jest na to gotowe. Oceny tzw. dojrzałości szkolnej dokonują psychologowie z poradni, z którymi współpracują szkolne i przedszkolne zerówki. Warto jednak, na przykład w czasie wspólnej zabawy, przyrzeć się dziecku i zastanowić się nad jego relacjami z otoczeniem, samodzielnością oraz umiejętnościami podejmowania nowych zadań, które czekają na nie w szkole. Nie chodzi tu tylko o umiejętność pisania i czytania, ale także o radzenie sobie z emocjami i nowymi wyzwaniami.

## **Dzieci gotowe do pójścia do szkoły**

-  chętnie i sprawnie wykonują ćwiczenia fizyczne indywidualnie i w grupie;
-  potrafią powtórzyć całe sekwencje zabawy;
-  sprzątają po kolacji, rano wybierają sobie ubranie, potrafią spakować się np. na wycieczkę do zoo;
-  bawiąc się z innymi dziećmi, starają się podporządkować zasadom panującym w grupie;
-  są gotowe na rozstanie się z rodzicami, są przekonane, że same dadzą sobie radę;
-  potrafią skupiać uwagę zapamiętując informacje i wyciągając wnioski;
-  mówią płynnie i wyraźnie;
-  zwykle udaje im się zapanować nad emocjami;
-  są wytrwałe, obowiązkowe i zmotywowane (jak na swój wiek – pamiętajmy, że 5- i 6-latki szybko się nudzą, zmieniają zdanie i łatwo się dekoncentrują);
-  potrafią samodzielnie nawiązać kontakt z rówieśnikami.

## **Trzeba też odpowiedzieć sobie na dwa dodatkowe pytania:**

### **Kiedy gotowi jesteśmy my, rodzice?**

-  przede wszystkim wtedy, kiedy pamiętamy, że nasze dziecko, mimo że jest uczniem, jest nadal małym dzieckiem, co oznacza, że nie możemy wymagać od niego zbyt dużo, dajemy mu czas zarówno na naukę jak i na zabawę;
-  w razie pojawienia się niepowodzeń szkolnych, nie karzemy dziecka, pamiętamy, że mamy być dla niego oparciem (dajemy mu miłość, czas, zrozumienie i pomoc);
  -  dbamy, aby nasze dziecko miało stałe i spokojne miejsce do odrabiania lekcji;
  -  nie zmuszamy dziecka do odrabiania lekcji zaraz po szkole i bezpośrednio po obfitym posiłku, dajemy mu czas na relaks, zabawę i aktywny wypoczynek;
  -  nie oczekujemy, że wszystko mu się uda i nie porównujemy go z innymi – także ze sobą.

## Czy wybrana przez nas szkoła jest gotowa na przyjęcie naszego dziecka?

### Tak, jeśli:

- 👂 słyszeliśmy pozytywne opinie rodziców, których dzieci już do niej chodzą;
- 👂 jeśli nasze dziecko chodziło do przedszkola – obserwujemy współpracę pomiędzy przyszłą szkołą a naszym przedszkolem;
- 👂 sale lekcyjne wydają się nam przyjazne;
- 👂 nowy wychowawca jest otwarty na nasz udział w życiu szkoły;
- 👂 nie boimy się zadać nawet błahych pytań, mamy zaufanie do nauczyciela.



Rys. Julia, lat 4, „Motylek”

**Czy pamiętasz, jak było, kiedy poszedłeś do szkoły?**

*Byłem się, nie wiedziałem, co robić.*

**Dominik**

*Rano bardzo wczesnie wstałam i poszłam do szkoły, i się bardzo zdziwiłam, bo pierwszy raz byłam w szkole. Zauważyłam tam tablicę, skrzynię z zabawkami, pamiętam tamtą szafkę. Mam tu kolegów z przedszkola.*

**Agusia**

*Byłam zdenerwowana. Nie mogłam się doczekać, kiedy poznam panią wychowawczynię, szkołę i klasę. Bałam się. Wydawało mi się, że szkoła jest ponura i można się w niej zgubić.*

**Ania**

*Gdy poszłam do szkoły, nie wiedziałam, co mam robić.*

**Daria**

*Nie pamiętam. Pamiętam, jak trzeciego dnia tata zaniósł mnie do szkoły, bo nie chciałem iść na lekcje. Bardzo mi to pomogło.*

**Jaś**

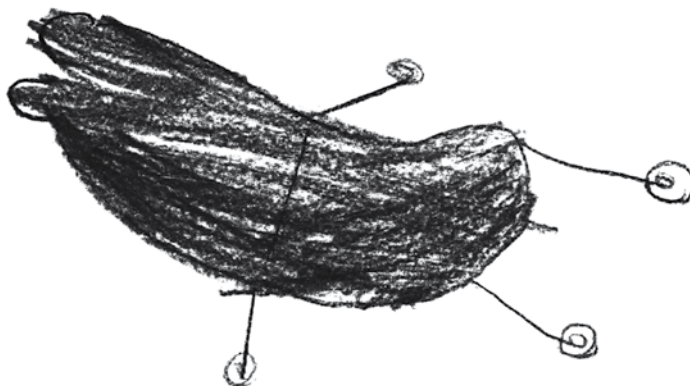
**Czy każdy musi iść do szkoły  
w tym samym wieku?**

Jeśli macie wątpliwość, czy dziecko jest gotowe do podjęcia nauki szkolnej, warto zwrócić się do psychologa pracującego w rejonowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej z prośbą o wykonanie badania dojrzałości szkolnej. Jeśli okaże się, że rzeczywiście dziecko nie jest jeszcze gotowe do pójścia do szkoły, wówczas Poradnia wyda opinię o potrzebie odroczenia obowiązku szkolnego. Z taką opinią rodzic musi udać się do rejonowej szkoły, której dyrektor wyda decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego. Taką decyzję rodzic przedstawia w przedszkolu, do którego uczęszcza dziecko.

Decyzji o odroczeniu obowiązku szkolnego w Polsce nie wydaje się często. Czasem jednak, zwłaszcza, jeśli dziecko urodziło się w końcu roku kalendarzowego, lepiej opóźnić jego pójście do szkoły i dać mu czas, aby zdążyło dorosnąć do nowych wyzwań. Lepiej jest dać mu ten czas teraz niż dopuścić do jakichkolwiek niepowodzeń na początku nauki w szkole. Decyzja o odroczeniu pójścia do szkoły nie niesie za sobą żadnych niepożądanych konsekwencji dla dalszej szkolnej kariery dziecka.


Podobna procedura obowiązuje, jeśli wydaje nam się, że dziecko jest gotowe do nauki w pierwszej klasie już w wieku 6 lat (tzw. przyśpieszenie obowiązku szkolnego). Wtedy również opinię na temat dojrzałości szkolnej dziecka – po zrobieniu stosownych badań – wydaje Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Na podstawie tej opinii rodzic może ubiegać się o przyjęcie dziecka do pierwszej klasy szkoły podstawowej.

Przy zapisach do szkolnej zerówki nie przeprowadza się testów dojrzałości, o przyjęciu decyduje wiek dziecka, opinia rodziców i nauczycieli.





Rys. Monika, lat 6, „Ulubione zabawki w przedszkolu”


**Przed pierwszym września**

 Wypowiedź nauczycielki w jednym z przedszkoli współpracujących z Fundacją Komeńskiego:

*Dzieci są zasadniczo pozytywnie nastawione do szkoły, te, które mają starsze rodzeństwo, mówią innym, co tam się robi; dużo obaw mają rodzice (jak sobie dziecko poradzi, jaka będzie pani, jakie wymagania). Dobre dla rodziców są warsztaty związane z problemem przejścia dziecka do szkoły – uświadomienie, z czego biorą się ich lęki, jak mogą dziecku pomóc. (...) Rozmawiam z rodzicami i dziećmi, które we wrześniu poszły do szkoły – ciągle mają kontakt z przedszkolem .*

 Jeśli Wasze dziecko chodziło do przedszkola, początek jego nauki w szkole będzie pod pewnymi względami łatwiejszy niż dla dzieci, które do szkolnej zerówki trafią prosto z domu. Przede wszystkim będzie ono miało za sobą regularne, dłuższe rozstania z rodzicami, czas nawiązywania pierwszych przyjaźni. Przed pierwszym wrześniem warto upewnić się, czy w jego klasie znajdą się koledzy z przedszkola – ich obecność z pewnością pomoże mu przetrwać trudne chwile i ułatwi znalezienie sobie miejsca w nowej grupie.

 Dużym wyzwaniem związanym z pójściem do szkoły będzie oswojenie się z wyglądem sal lekcyjnych, korytarzy, sali gimnastycznej, stołówki, toalet i szatni. Waszemu dziecku na początku może być trudno znaleźć drogę w tym labiryncie – tu pomocny może okazać się np. starszy syn sąsiadów, siostra koleżanki albo Wasze starsze dzieci. Od rodzeństwa dziecko dowie się więcej o szkole, do której będzie chodzić, o panujących w niej zwyczajach. To oni mogą mu pomóc pierwszego września.


 Kolejnym dobrym rozwiązaniem jest wspólne (najlepiej kilkakrotne) zwiedzanie budynku szkoły przed rozpoczęciem roku szkolnego. Od jednej z matek usłyszeliśmy wzruszającą historię o przygotowaniach do pójścia do szkoły i o tym, jak ważne może być dla dziecka zawarcie znajomości z nowym budynkiem jeszcze przed rozpoczęciem nauki: *Moje dziecko nie mogło się doczekać, kiedy pójdzie do szkoły, z przejęciem uczestniczyło w zakupach przyborów szkolnych i stroju. Nie mogło obojętnie przejść obok budynku szkoły i pozdrowiało ją słowami: Cześć szkółko, już niedługo do ciebie przyjdę .*








*Rys. Julia, lat 5. „Ja z koleżanką”*

 Szkoła to nie tylko nowe otoczenie, to także nowy plan dnia i konieczność umiejętnego gospodarowania czasem. W życiu Waszego dziecka mniej będzie odtąd czasu na zabawę, dużą część dnia będzie spędzało w szkole, w której będzie codziennie uczyć się nowych, coraz trudniejszych rzeczy. Jeszcze w czasie wakacji zastanówcie się, jak będzie wyglądał jego dzień po powrocie ze szkoły, zarezerwujcie sobie czas na codzienną rozmowę o jego sprawach, nowych doświadczeniach, sukcesach i niepowodzeniach.

 Starajcie się odwiedzać szkołę, rozmawiajcie z wychowawcą i innymi rodzicami. Pamiętajcie, że jeśli chodzi o związane ze szkołą dziecięce emocje, wiele zależy także od Waszego nastawienia. Opowiadajcie o swoich dobrych wspomnieniach, unikajcie negatywnych wypowiedzi na temat szkoły Waszego dziecka czy uczących w niej nauczycieli. Dziecku łatwiej będzie dzielić swoje życie pomiędzy szkołę i dom, jeśli oba środowiska nie będą pozostawać ze sobą w konflikcie. Dla dobra dziecka, w razie jakichkolwiek problemów szkolnych, rozmawiajcie z wychowawcą na osobności – tak, żeby syn lub córka nie słyszeli tej rozmowy.


**W domu**

## Nie zapominajcie o wspólnej zabawie.



### Umiejętności przydatne w szkole możecie rozwijać wspólnie z dzieckiem:


- 🧩 wycinając, rysując, wydzierając, lepiąc z plasteliny, masy solnej itd. (zajęcia plastyczne rozwijają sprawność ręki, niezbędną przy pisaniu, uczą rozróżniania kształtów, kolorów i położenia poszczególnych elementów, dostrzegania różnic i podobieństw);
- 🧩 włączając je w święta, uroczystości rodzinne i ich przygotowanie (zdobywanie wiedzy o zwyczajach świątecznych i rodzinnych, ćwiczenie sprawności rąk, samodzielności, kształtowanie nawyków kulturalnego zachowania, możliwość wykazania się swoimi osiągnięciami – znajomością wierszy i piosenek);
- 🧩 robiąc wycieczki (wycieczki dostarczają wiedzy o świecie, wzbogacają słownictwo, są okazją do obserwowania i działania);
- 🧩 czytając dziecku wartościowe utwory literackie (wspólne czytanie uwrażliwia moralnie, wzbogaca słownictwo, uczy skupienia);
- 🧩 układając puzzle i inne układanki (czynność ta przygotowuje do czytania i pisania, ponieważ uczy umiejętności właściwego patrzenia – rozróżniania kształtów, spostrzegawczości, koncentracji uwagi);
- 🧩 ucząc wierszy i piosenek (ćwiczą pamięć, słuch, poczucie rytmu, rozszerzają zasób słów);
- 🧩 wspólnie (!) oglądając telewizyjne programy edukacyjne, słuchając audycji radiowych, chodząc do kina i teatru (wzbogaca wiedzę, daje możliwość rozmawiania, ćwiczy umiejętność wyrażania myśli i poglądów);
- 🧩 zabierając dziecko na zakupy (rozpoznawanie towarów, omawianie ich pochodzenia, walorów odżywczych, okazja do samodzielnych zakupów, uczenia się właściwego zachowania wśród ludzi);
- 🧩 włączając je w codzienne prace domowe np. sprzątanie, pranie, przygotowywanie posiłków, opieka nad zwierzętami, roślinami (uczą systematyczności i obowiązkowości, służą rozwijaniu umiejętności manualnych, dostarczają wiedzy o działaniu urządzeń domowych, potrzebach roślin i zwierząt, są okazją do obserwacji i nazywania różnych kształtów i położenia przedmiotów względem siebie itp.).




**W szkole**


 Wszelkich szkolnych formalności dokonuje się osobiście w sekretariacie szkoły (niezbędny jest dowód osobisty). Rodzic lub prawny opiekun dokonuje zapisu dziecka osobiście w sekretariacie szkoły. Powinien posiadać wszystkie niezbędne dane takie jak: PESEL dziecka, adresy zameldowania i zamieszkania. Na ogół w pierwszej kolejności zapisywane są dzieci z rejonu szkoły, dzieci spoza rejonu przyjmowane są w miarę wolnych miejsc.


### **Do klas integracyjnych dzieci przyjmowane są na podstawie:**

-  orzeczenia o potrzebie kształcenia w klasie integracyjnej, wydanego przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną; skierowania z Wydziału Edukacji;
-  podania rodzica lub prawnego opiekuna z prośbą o przyjęcie do szkoły.

 Może się zdarzyć, że już po rozpoczęciu roku szkolnego zmienicie zdanie co do szkoły, będziecie musieli się przeprowadzić lub postanowicie na dłużej wyjechać za granicę. We wszystkich tych sytuacjach konieczne będzie załatwienie formalności związanych z **przeniesieniem dziecka do innej szkoły**. Będziecie musieli:

-  wypełnić na miejscu oświadczenie dotyczące wypisu dziecka ze szkoły (do jakiej szkoły przenosi się oraz powód przeniesienia: zmiana zameldowania, zamieszkania), dokumentacja szkolna zostaje przekazana drogą urzędową dopiero po otrzymaniu potwierdzenia przyjęcia do wybranej szkoły;
-  osobiście odebrać dokumentację medyczną (wydaje ją pielęgniarka szkolna do rąk własnych rodziców) oraz oryginały orzeczeń psychologicznych i opinii od pedagoga szkolnego;
-  uzyskać potwierdzenie z biblioteki szkolnej o zwrocie książek.

 Gdy dziecko zachoruje na przewlekłą chorobę, która uniemożliwi mu udział w zajęciach sportowych lub jest w okresie rekonwalescencji – od lekarza rodzinnego otrzymacie **zwolnienie z zajęć wychowania fizycznego**. Jeśli lekcja wychowania fizycznego w podziale godzin nie jest lekcją pierwszą lub ostatnią, to uczeń ma obowiązek przebywać na tej lekcji pod opieką nauczyciela wychowania fizycznego.

 W razie dłuższej nieobecności spowodowanej chorobą na podstawie opinii lekarskiej Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna wydaje opinię o indywidualnym toku nauki (nauczanie domowe). Nauczyciel prowadzi lekcje z dzieckiem w domu do momentu odzyskania zdrowia przez ucznia.

## Inne sprawy do załatwienia w szkole to:

**Mundurki:** W każdej szkole rodzice wraz z dyrektorem decydują o wyglądzie mundurków, w których chodzą do szkoły zarówno zerówkowicze, jak i pozostali uczniowie. Dyrektor szuka odpowiedniej i jak najbardziej korzystnej finansowo oferty na projekt i wykonanie mundurka. Każda szkoła zapewnia dostęp do zakupu mundurków na początku roku szkolnego. Każdy rodzic kupuje tyle mundurków, ile potrzebuje.

### Ubezpieczenie:

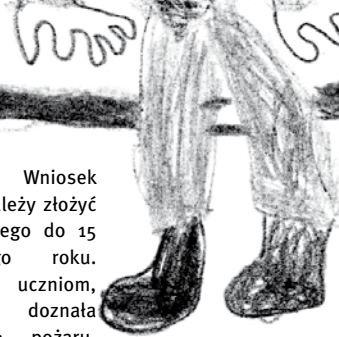
Szkola samodzielnie ustala ubezpieczyciela oraz stawkę za ubezpieczenie roczne, którą opłacają rodzice na początku roku szkolnego.

**Lista podręczników:** Szkoła decyduje o rodzaju podręcznika, z którego będą korzystali uczniowie klasy pierwszej i zerówki. Nauczyciel uczący klasę informuje rodziców najpóźniej na początku roku szkolnego, jakie podręczniki zostały wybrane. Książki można zakupić w księgarniach lub podczas szkolnych kiermaszy, kiedy to wydawcy na zamówienie szkoły przyjeżdżają na teren placówki.

### Dodatkowe koszty (nieobowiązkowe):

Oplata na Radę Rodziców, fundusz klasowy, opłaty za wycieczki i zielone szkoły. W czasie roku szkolnego często zdarza się, że rodzice proszeni są o zakup drobnych materiałów papierniczych, potrzebnych na zajęcia (plastelina, farby, pędzle itp.).

**Wsparcie finansowe ze strony szkoły:** Zwykle sprawami materialnymi na terenie szkoły zajmuje się pedagog szkolny. Jeśli na terenie szkoły nie ma pedagoga, dyrektor szkoły posiada informację, kto w szkole lub gminie zajmuje się pomocą finansową (np. wyznaczony do tego celu nauczyciel, inspektor do spraw edukacji w gminie). Dla ułatwienia w naszym poradniku osobę tę nazywać będziemy pedagogiem.




**Zasitek szkolny:** Wniosek o zasitek szkolny należy złożyć u pedagoga szkolnego do 15 września każdego roku. Przyznawany jest uczniom, których rodzina doznała nagłego wypadku: pożaru, śmierci bliskiej osoby, nagłej choroby itp. w ciągu ostatnich 2 miesięcy. Zasitek ten jest jednorazowy, na odpowiedź czeka się około 2 miesięcy.

**Stypendia szkolne:** Zerówki nie są objęte stypendiami szkolnymi są one przyznawane od pierwszej klasy uczniom, których rodziny mają problemy materialne, a więc gdy ich miesięczny dochód nie przekracza określonego progu dochodów netto na osobę w rodzinie. Wnioski o pomoc finansową składa się u pedagoga szkolnego do 15 września każdego roku razem z dokumentami potwierdzającymi dochody (zarobki z 3 m-cy netto) lub ich brak, zaświadczeniem z Ośrodka Pomocy Społecznej itd. (wystarczy xero potwierdzone przez szkołę). Wnioski poparte przez dyrekcję szkoły są rozpatrywane przez Biuro (Wydział) Edukacji w dzielnicy lub gminie. Stypendium przyznawane jest na 9 miesięcy (od września do czerwca), na odpowiedź czeka się ok. 2 miesięcy.

**Wyprawka szkolna (podręczniki):** Aby otrzymać podręczniki, należy zgłosić się do pedagoga szkolnego najpóźniej w kwietniu w roku poprzedzającym pójście dziecka do szkoły.

### Uwaga!



Niektóre szkoły – zwłaszcza te niepubliczne – w maju lub czerwcu przed rozpoczęciem nauki organizują tzw. dzień otwarty lub spotkania z przyszłymi uczniami i ich rodzicami. Zwykle podczas tych spotkań nauczyciele proszą dzieci o podpisanie się czy wykonanie rysunku, starając się w ten sposób ocenić ich gotowość do podjęcia nauki w szkole. Ten rodzaj testu jest nieoficjalny i nieobowiązkowy. Porozmawiajcie o tym z dzieckiem. Nastawcie je na skupienie i na staranne wykonanie poleceń, a może też na swobodną twórczość, a nie na egzamin. Ale jeśli egzamin ma za zadanie wyselekcjonować najlepsze dzieci i wymaga od Waszego dziecka na starcie nadzwyczajnych umiejętności, to może ta szkoła nie jest najlepszym wyborem?

**Inne dodatkowe świadczenia ze strony szkoły:** Obiady, tzw. zielone szkoły, wycieczki itp. może również sfinansować dziecku szkoła. Na początku roku szkolnego należy zgłosić się do pedagoga szkolnego, aby złożyć stosowny wniosek.

*Dobrze by było, gdyby dzieci miały salę do zabawy np.: z zabawkami, przyborami do malowania, rysowania i kolorowania, żeby panie patrzyły na małe dzieci, bo starsi uczniowie im dokuczają.*

Antonina

**Jak sądzisz, co można zrobić, żeby dzieci lepiej czuły się na początku nauki w szkole?**

*Najlepiej, jakby zamknięto szkołę i nie trzeba było tam chodzić. Szkolny sklepik ze słodyczami powinien być otwarty na każdej przerwie.*

Jaś

*Ja sądzę, że lepiej dzieci by się czuły, gdyby miały koleżanki i była przyjaźń.*

Sylwia

*Pomagać im w lekcji.*

Kamil

*Ja sądzę, że trzeba się bawić z dziećmi i z nimi rozmawiać.*

Edyta

*Jakby płakały dzieci, to im pomóc – rozśmieszyć, pobawić się, jak ktoś nie wie, gdzie jest obiad, to zaprowadzić.*

Patrycja

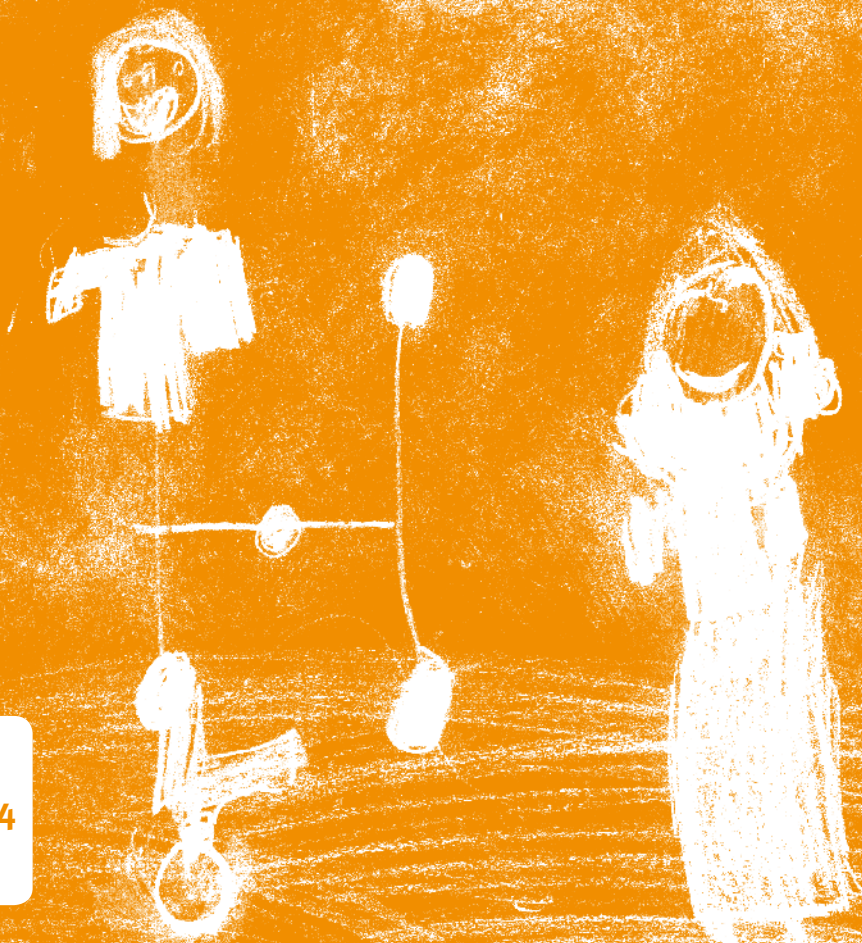
*Pierwsze lekcje powinny składać się z samej zabawy. Ja tak miałem i dlatego polubiłem chodzenie do szkoły w zerówce.*

Krzyś



**Pierwszy wrzeźnia**

Pierwszego września zwykle rodzice mogą towarzyszyć dziecku. Nauczyciele mają wiele komunikatów na początku roku, więc lepiej zarezerwować sobie czas tego dnia i nie spieszyć się do pracy piętnaście minut po rozpoczęciu uroczystości. To ważny dzień w życiu szkoły – pozwoli Wam lepiej zorientować się w panujących tu zwyczajach, przyjrzeć się uczniom i pracującym nauczycielom.



Rys. Sylwia, lat 5

## Pierwszy dzień lekcji



Uroczystość rozpoczęcia roku szkolnego pozwoliła Waszemu dziecku oswoić się z nowym otoczeniem. Nie znaczy to wcale, że jest już zadomowione w szkole i że pierwsza lekcja nie będzie dla niego silnym stresem. Przed wyjściem z domu dziecko na pewno będzie się denerwować – dlatego warto przygotować wszystko (tornister, ubranie, worek z kapciami na zmianę) jeszcze poprzedniego wieczora, zaplanujcie drogę do szkoły. Trzeba będzie wstać wcześniej, tak żeby uniknąć pośpiechu i mieć czas na jeszcze jedną – jeśli będzie jej potrzebowało – rozmowę z dzieckiem. Może ono zabrać ze sobą ulubioną zabawkę, przedmiot, maskotkę, która pomoże mu poczuć się raźniej. Warto powiadomić nauczyciela, że przez kilka pierwszych dni dziecko nie będzie rozstawać się z tym „kawałkiem domu”.

*Bloku, kredek, książek potrzebowałam. Mój kolega mi pomagał, mówił, co mamy robić, moja koleżanka Laura, a w domu z mamą i tatą – mówili o szkole, potem z mamą się bawiłam.*

Ala

*W pierwszych dniach nauki bardzo pomagała mi obecność koleżanek z przedszkola. Było mi rażniej, gdy mogłam porozmawiać z dobrymi znajomymi zanim, poznałam resztę klasy. Brakowało mi miejsca do zabawy po lekcjach (prawdziwej świetlicy).*

Antonina

*Mi pomagała pani nauczycielka, potrzebna mi była cisza.*

Iza

*Ja potrzebowałam koleżanek.*

Dominika

*Nikt. Siostra jest w klasie obok – wtedy się czułam, że będę razem z nią.*

Ala

*Mój brat tu chodzi z IV c i byłam tu wcześniej.*

Magda

*Nie byłem w przedszkolu w ogóle. Pani mi pomagała pisać, bo umiałem tylko drukowanymi. Siadałem z innym kolegą, a potem z Mikołajem, bo tamten żartował ciągle.*

Kinga

*Pani i mama.*


Dominik


*W pierwszym tygodniu w szkole brakowało mi mamy, siostry, taty i domu.*


Maks

**Co lub kto pomagał Ci w pierwszych tygodniach nauki w szkole?  
Czego potrzebowałeś?**

Po pierwszym wrześniu

 Wasze dziecko jest już w szkole. Przyzwyczailiście się do nowego rytmu dnia, rozmawialiście z wychowawcą. W miarę możliwości staracie się uczestniczyć w życiu szkoły, obserwujcie zachowanie dziecka. Słuchacie, jak opowiada o szkole, o nauczycielach i kolegach. Jeśli w jego zachowaniu pojawi się coś niepokojącego, porozmawiajcie o tym z nauczycielem lub zwróćcie się o pomoc do psychologa lub pedagoga szkolnego.

 Jeśli na poprzednim etapie życia Waszego dziecka (np. w przedszkolu czy podczas wspólnej zabawy na placu zabaw) nawiązaliście kontakty z rodzicami jego rówieśników, teraz starajcie się je podtrzymywać. Bądźcie dla siebie wsparciem, a dbając o dobre samopoczucie Waszych dzieci, zapewnijcie im czas na wspólną zabawę. Rozmawiajcie z rodzicami szkolnych kolegów Waszego dziecka, w miarę możliwości organizujcie nieformalne spotkania (np. sobotnie pikniki, wycieczki do lasu) – dla rodziców, dzieci i ich nauczycieli mogą być one świetną okazją, żeby się lepiej poznać. Razem będzie łatwiej zareagować w trudnych sytuacjach i cieszyć się szkolnymi wydarzeniami.


 Dbajcie o dobre relacje z nauczycielem. Pamiętajcie, że zarówno Wy jako rodzice, jak i wychowawca jako przedstawiciel szkoły, macie wspólny cel: przygotowanie Waszego dziecka do czekających je wyzwań – zarówno tych związanych z dalszą nauką, jak i z radzeniem sobie z różnymi emocjami.





Rys. Monika, lat 6, „Ulubione zabawki w przedszkolu”


Udało się?




 Dziecko, które radzi sobie z adaptacją, po krótkim czasie ostrożnego wchodzenia w nowe środowisko zaczyna zachowywać się naturalnie, potrafi dostosować się do wymogów otoczenia, ale jednocześnie na miarę swoich potrzeb i możliwości aktywnie wpływa na rzeczywistość.








 Naturalne jest, że dzieci w procesie przejścia i adaptacji do szkolnych warunków odczuwają dezorganizację w emocjach i zachowaniach, jest to naturalny etap nowej sytuacji życiowej.

 Dla małych dzieci w sytuacji adaptacji bardzo istotne jest zaspokojenie potrzeb emocjonalnych – poczucia bezpieczeństwa, kontaktu emocjonalnego i akceptacji. Ważne, aby dać dziecku czas i prawo do indywidualnego tempa przystosowania i wyrażania wszystkich emocji.

 O tym, że przyzwyczajanie się do nowej sytuacji przebiega łagodnie i bez zakłóceń, świadczy nie to, że dziecko w szkole nie płacze, ale że nauczyciel potrafi dziecko pocieszyć, kiedy jest smutne – a więc nawiązał z dzieckiem więź (dziecko mu ufa) i poznał je na tyle, że wie, czego potrzebuje w danej chwili.

 Zdarza się, że dziecko inaczej zachowuje się w szkole, a inaczej w domu – dlatego tak ważne jest podtrzymywanie stałego kontaktu pomiędzy rodzicami a wychowawcą. Tylko dzięki stałej wymianie informacji będziecie w stanie odpowiednio wcześniej zareagować na wszelkie niepokojące sygnały, które mogą pojawić się nawet kilka miesięcy po rozpoczęciu roku szkolnego.

### **Zaniepokoić powinno Was między innymi:**

-  złe samopoczucie w szkole, poczucie zagrożenia, obniżenie nastroju;
-  niezaspokojone poczucie bezpieczeństwa, niewyrażanie emocji lub wyrażanie tylko jednego typu emocji np. tylko lęk / złość;
-  negatywny stosunek do szkoły – do wychowawczynie, rówieśników, nauki;
-  brak zainteresowania otoczeniem, unikanie kontaktów lub kontaktowanie się tylko z nauczycielką;
-  brak akceptacji dla reguł, niewykonywanie zadań, pojawianie się silnych, nieadekwatnych reakcji na niepowodzenia i trudności;
-  brak zaufania do nauczyciela – dziecko nie zwraca się do niego, nie dzieli swoimi sukcesami;
-  zaburzenia fizjologiczne – bezsenność, wymioty, zaburzenia łaknienia, jąkanie się, moczenie.

## Wasze dziecko poradziło sobie z procesem adaptacji, jeśli:

- ma dobre samopoczucie w szkole;
- czuje się na tyle bezpieczne, że okazuje różne uczucia: smutek, lęk, radość, złość;
- ma pozytywny stosunek emocjonalny do szkoły – do wychowawczynie, rówieśników, nauki;
- jest aktywne, eksploruje otoczenie, nawiązuje kontakty, współdziała, daje swoje propozycje;
- akceptuje i przestrzega reguł, wykonuje polecenia nauczyciela;
- ma zaufanie do nauczyciela – potrafi poprosić o pomoc, zwraca się do niego w sytuacjach trudnych, dzieli swoimi radościami i sukcesami, nauczyciel jest dla dziecka ważną osobą w szkole.



Rys. Adrian, lat 4,5

Co dalej ?

Coraz częściej Wasze dziecko będzie zaskakiwać swoją samodzielnością. Poznacie jego przyjaciół, któregoś dnia po raz pierwszy się zakocha. Nadejdzie czas egzaminów po zakończeniu szkoły podstawowej, pierwsze dni gimnazjum, egzaminy wstępne do liceum, matura... We wszystkich tych zwrotnych momentach życia, dziecko będzie potrzebowało Waszego wsparcia, spokojnych rozmów i burzliwych dyskusji. Będziecie kształtować jego poczucie własnej wartości, wpływać na pierwsze poważne decyzje. To wielka odpowiedzialność, ale też wielka radość związana ze wspólnym doświadczaniem wszystkich zmian, które pozwolą Waszemu dziecku stać się dorosłym, wartościowym człowiekiem, a Wam – być jego dumnymi rodzicami.



Rys. Kubka, lat 6, „Występy na koniach – cyrk”

**Fundacja Komeńskiego  
i  
realizowane przez nas działania**

**Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego** jest organizacją pozarządową, która dąży do zapewnienia równego startu życiowego wszystkim dzieciom w wieku 0-10 lat. W partnerskiej współpracy z rodzicami, nauczycielami i samorządami lokalnymi tworzymy optymalne warunki rozwoju emocjonalnego, fizycznego, poznawczego i społecznego dzieci.

Dążymy do podnoszenia w społeczeństwie wiedzy na temat znaczenia wczesnej edukacji dla kariery życiowej człowieka. Wspieramy działania na rzecz wprowadzania trwałych zmian systemowych, które upowszechnią edukację przedszkolną. Dzięki stałej współpracy z osobami zajmującymi się problematyką wczesnej edukacji z Polski i zagranicy oraz profesjonalnej kadrze trenerskiej – pomagamy nauczycielom w podnoszeniu jakości ich pracy. Tworzymy innowacyjne programy edukacyjne, oparte na nowatorskich rozwiązaniach organizacyjnych.

W ramach założonej przez nas Akademii Komeńskiego – niepublicznej placówki doskonalenia nauczycieli, zarejestrowanej przez Kuratorium Oświaty w Warszawie – prowadzimy szkolenia dla nauczycieli, dyrektorów przedszkoli i szkół, rodziców oraz lokalnych władz edukacyjnych. Większość naszych szkoleń to innowacyjne propozycje mające na celu podnoszenie jakości pracy placówek edukacyjnych, ale i budowanie lokalnych koalicji na rzecz małych dzieci. Organizujemy seminaria, konferencje, wydajemy materiały edukacyjne dla nauczycieli i rodziców, inicjujemy współpracę organizacji, które proponują różnorodnie zajęcia dla małych dzieci i pomagają rodzicom i nauczycielom w wychowywaniu dzieci.

## Do poczytania

### O procesie przechodzenia progu szkolnego dowiedzie się więcej z następujących książek:

Filipczuk Halina, *Rodzice i dzieci w młodszym wieku szkolnym*, Nasza Księgarnia Warszawa 1989

Griebel Wilfried & Niesel Renate, *Kompetencje systemu społecznego dziecka związane z procesem przemiany*,

Państwowy Instytut Badań i Edukacji we Wczesnym Dzieciństwie, Monachium

Kienig Anna, *Dziecko w przedszkolu – wyzwania i szanse rozwojowe* ([www.frd.org.pl](http://www.frd.org.pl))

Kienig Anna, *Przebieg procesu przystosowania do przedszkola a przygotowanie do szkoły* ([www.frd.org.pl](http://www.frd.org.pl))

Kienig Anna, *Funkcjonowanie społeczne matego dziecka w nowym środowisku*, ([www.frd.org.pl](http://www.frd.org.pl))

Sawa Barbara, *Jeżeli dziecko źle czyta i pisze*, WSIP Warszawa 1997

**Publikacja finansowana w ramach programu  
Socrates-Grundtvig 2**

**Tekst: Julia Płachecka**

**Redakcja: Marta Białek-Graczyk**

**Konsultacja merytoryczna: Magdalena Korsak,  
Anna Krawczyk,  
Monika Rościszewska-Woźniak,  
Gracjana Węgorska.**

**Korekta: Agnieszka Pliszkiwicz**

**Rysunki: dzieci z Ośrodków Przedszkolnych**

**Opracowanie graficzne: Anna Piwowar**

**Druk: Roband**

**Nakład: 2000 egz**

**Warszawa 2007**

**Fundacja Rozwoju Dzieci im. J.A. Komeńskiego  
Warszawa 2007**



[www.frd.org.pl](http://www.frd.org.pl)

